

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

„ „ „ dvakrat . . . 12 „

„ „ „ trikrat . . . 10 „

za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Turške razmere.

Zvedeli smo za ta vnebovpijoči slučaj: Na neki okrajni šolski svet je prišla ovadba proti nekemu učitelju, ki ga hočejo klerikalci uničiti. Ovadba navaja take neresnice in je pisana v takem tonu, da bi dotični učitelj proti ovadniku lahko nastopil tožno pot, a to ni mogoče, ker je ovadbo podpisal — dr. Evgen Lampe, ki vživa kot deželni poslanec imuniteto. — Objavljamo to brez vsakega dostavka; ob taki lumpariji nam zastaja pero. Če se izkaže, da je to res, potem mora biti konec vseh obzirnosti, potem pride tudi dan plačila od naše strani! — Opozarjamo na to vse člane deželnega šol. sveta, seveda tudi barona Schwarza: naj bodo pripravljeni, da čuvajo zakon, ko se oglasi krvnik Lampe!

V Rudolfovo.

Dne 6. in 7. avgusta t. l. se vrši v Rudolfovo na Dolenjskem XXII. skupščina Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Ponuja se nam prilika, da si ogledamo prelepo je Dolenjsko, ki jo je proslavil klasični Janez Trdina v nesmrtnih svojih delih. Krasota tega dela slovenske zemlje naj dvigne v nas ljubezen do rodni tal, naj se nagledajo oči lepote, naj se spoje srca ob nji v vez bratstva in prave kolegalnosti!

A višje od takega vžitka cenimo drugo vrednost vsakokratnih Zavezinih skupščin, ki se kaže v solidarnosti naprednega slovenskega učiteljstva. Vse leto se trudijo člani in članice Zaveze, bore se za svoj vsakdanji kruh, bojujejo se za ugled, čast in pravico svojega stanu, za razvoj in napredek šolstva — a ko se približa naš dan, naš praznik, se odpravijo vsi naši z doma in pridejo na Zavezini zbor ma-

nifestirati, da je stanovska zavednost jača od skrbi in težav, da je napredno in narodno prepričanje v ogromni večini slovenskega učiteljstva tako globoko vkoreninjeno, da ga ne zamori nobena moč in nobeno nasilje, pa naj pride od koderkoli!

Vsaka Zavezina skupščina je naš dan, naš praznik! Kdor neučitelj je, ki je kdaj prisostoval, vsak je priznal, da ne zmoro tako stvarnih, imponujočih in resnih zborovanj nobena druga stanovska organizacija. Naš učiteljski parlament ima splošno najlepši sloves, pa tudi naši tovariši Hrvati, Srbi, Čehi in Poljaki, ki so že bili priče našim zborom, priznavajo odkrito, da sami — dasi je njih položaj vsestransko ugodnejši — ne zmorojo nič stvarnejšega, nič stanovsko zavednejšega in popolnejšega od nas.

Četudi se to glasi kot samohvala, vendar nas veseli, da se moremo hvaliti s takimi dejanji. Kdor more tako, naj stori nam enako! Vsakokrat pred našo skupščino in po skupščini zahrumi iz klerikalnega tabora huronsko vpitje: Zmerjajo, norčujejo se, govore o kruljavi Zavezariji, denuncirajo — vsi so kakor obsedeni! bode jih in grize, ker z vsemi svojimi uskoki, poslanci in kateheti ne vzmorejo ničesar, kar bi se moglo in smelo imenovati učiteljska skupščina.

Vse to ne plaši naših! Preko podlosti sovražnikov gredo svojo jasno začrtano pot, prepričani do dna srca, da drži samo poštena, javna cesta do končnega smotra.

In zato raste število skupščinarjev od leta do leta.

Radovljica-Gorica-Maribor! Kdo se ne spominja teh sijajnih Zavezinih skupščin pretekla tri leta! V Radovljici smo si začrtali pot za izvenšolsko delo, v Gorici smo postavili zahteve naprednega učiteljstva glede na reformo ljudskega šolstva in z referatom tov. Silvestra od-

krili divjo gonjo klerikalcev proti naprednemu učiteljstvu, v Mariboru smo odkrili dobre in slabe strani državnega šolskega zakona in razkrinkali škodljivce ljudskega šolstva. Nasprotniki so kričali o Ferrerovcih, revolucionarjih in anarhistih — politiška strast in zavist jim je ubila razsodnega duha. Ščuvali so ljudstvo proti nam in proti šoli. Kaj so dosegli? Od nas je odpadlo, kar je bilo slabega in nerabnega — čistile in očistile so se naše vrste, in sedaj, ko se bliža XXII. skupščina Zaveze v Rudolfovo, se pripravljajo vsi, kar je značajnih in zvestih, da ohranijo učiteljskemu parlamentu v bojih in zmagah pridobljeno in ohranjeno čisto in dobro ime!

Vzpored, ki ga objavimo v prihodnji številki, nam pokaže, da se moramo tudi letos pogovoriti o važnih in aktualnih vprašanjih. Ne razvijajmo nobene hrupne reklame, ne vabimo s sijajem in razkošjem, ki naj v njem izgine notranja cena našega zborovanja, ampak zanašajoč se na požrtvovalnost stanovsko-zavednih tovarišev in tovarišic, ki se je že nešteto krat sijajno izkazala, kličemo vse, ki so dobre volje: Vsi na XXII. skupščino Zaveze v Rudolfovo! Z bojem naprej do zmage!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca junija **K 155.703-89.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Izdajice!

Kadar čitamo v „Slovenec“ ali pa v „Slovenskem Učitelju“ geslo starih tradicij: „Mi delamo za ljudstvo, mi smo z ljudstvom in ljudstvo je z nami“, tedaj se nehoti vedno spominjamo besed, ki smo jih čuli v deželni zbornici iz ust dr. Janeza Evangelista Kreka. Slovejo približno tako: „Učiteljstvo je v boju za izboljšanje svojega gmotnega stanja poseglo tudi po sredstvu prosvete in dela med ljudstvom. Menilo je, da si na ta način pridobi ljudstvo zase in nas tako prisili do izboljšanja in privoljenja v izboljšanje. Toda dosedaj smo še mi zastopniki ljudstva, in učiteljstvo je poseglo po napačnem sredstvu, če je menilo na ta način rvati zoper nas. To ni pot do nas!“

V tem trenutku je dr. J. E. Krek pokazal učiteljstvu, da je na pravi poti. V drugi vrsti je s tem dal našim stanovskim tovarišem v Slomškovi Zvezi krepko zaščitno, ker s tem je pokazal, da toliko časa, dokler bode Slomškova Zveza privesek in odvisnik klerikalne stranke in nje voditelj, ne bo smela delati za osamosvojitve učiteljskega stanu in ne za osamosvojitve ljudstva, ker s tem izgubi veljavo duhovski stan in bi prišel do premoči učiteljski stan. Priznal je, da je pot do ljudstva tudi pot do učiteljskih plač in da kakor hitro prične učiteljstvo sistematično na povsem stanovski podlagi delovati na prosvetnem polju, pade moč sedanjih absolutistov. Priznal je učiteljskemu stanu moč, ki jo lahko pridobi z delom. Hkratu je pa dr. Janez Ev. Krek s to izjavo proti prosvetnemu delovanju izdal tudi frivolno igro naših klerikalcev v tem oziru in pokazal, da bodo delali člani Slomškove Zveze v klerikalnih društvih toliko časa, dokler se ni bati, da bi prišel učiteljski stan do premoči in veljave.

LISTEK.

V Inomost.

Konrad Fink.

(Dalje.)

Mesto.

Inomost je gotovo eno najlepših, ako ne najlepše mesto ne samo v avstrijskih, ampak v vseh Alpah.

Ne smemo si misliti, da leži mesto v kakem gorskem kotlu. Razširja se na prostrani ravnini ob bregovih Ine. Poseben naraven čar pa mu dajejo nebotični, z večnim snegom pokriti gorski vrhovi, ki obdajajo vso ravnino in mesto.

Na severu je mogočno gorovje Solstein, čigar sive, skalnate stene padajo skoro navpično proti mestu. Vsi vrhovi tega gorovja merijo od 2000—2700 m. Na jugu je znamenita gora „Isel“. Od tu se svet vedno dviga in preide polagoma v mogočne Ötztalske in Zillertalske Alpe.

Da najdemo v taki gorski krajini gorsko vasico ali večji kraj, ni nič kaj posebnega. Toda veliko, moderno mesto s približno 50.000 prebivalci, to je že redkejša prikazen.

Mesto je križišče železnic vzhodnih alpskih dežel, južne Evrope, med Renom in Dunajem, med Berlinom in Rimom, med Milanom in Dunajem.

Poleg velikomestnega vrenja imaš v neposredni bližini mirne kmetiške hišice v rebrih, kjer se pase domača goveja živina.

Poleg širokih mestnih ulic z lepimi stavbami, krasnimi nasadi so v neposredni bližini velikanske skalne pečine in snežni vrhovi, menč, da stoje sredi mesta.

Tu košato drevje, tam gori le še kakšen kriv bor, trava ali golo skalovje, kjer večkrat lahko vidiš plahe divje koze ali gamse.

In ravno ta kontrast daje mestu posebno krasoto, ki se ji ne more nihče dovolj načuditi in se je nagledati.

Sredi zelene ravnine, obdane z vencem kipečih gorskih vrhuncev, leži Inomost. Ina pa se blišči kot srebrni trak in spaja vse v krasno sliko. Enako moraš iskati.

Vkljub temu, da leži mesto 573 m nad morjem in je obdano z gorami, je podnebje še precej ugodno. Velika noč je bila že 12. aprila, a bilo je skoro prevroče.

V zgodovinskem oziru je Inomost velikega pomena. To značijo razni spomeniki, posebno pa dvorna cerkev. Eno najstarejših poslopij v mestu je hiša „Das goldene Dachl“. Sezidal jo je vojvoda Friderik „mit der leeren

Tasche“ in premestil svojo rezidenco z grada „Tirol“ pri Meranu v Inomost l. 1420. Svoje ime ima hiša po malem balkonu, ki je krit z zlatom legiranimi bakrenimi ploščami. Tudi ima hiša imenitne freske. Okolo hiše se širi obenem najstarejši del mesta.

Do „Goldenes Dachl“ drži vojvode Friderika ulica. Kratka je, toda prava podoba srednjeveških mest. Vse hiše imajo balkončke, znamenite freske in grbe. Na obeh straneh ulice so pod prvim nadstropjem hodniki, ki so ločeni od ceste z močnimi gotskimi oboki. Tu je vse polno malih prodajalnic raznih vrst. Ljudje imenujejo te hodnike „Unter den Linden“. Nekoliko spominja vse to na Suknice v Krakovem.

V tej ulici je tudi „Höbling-Haus“ zidana v krasnem baroškem slogu, kar se še jako redko najde. Zraven te hiše je tudi znamenita gostilnica iz srednjeveških časov, kjer so se ustavljali vladarji in druge znamenite osebe. Tudi Goethe, Heine, Hofer itd.

To je torej staro mesto, ki je skoro popolnoma v sredi celotnega mesta.

Spomeniki: Nedaleč od kolodvora je spomenik vojvode Rudolfa IV. Ustanovnika, ki je sklenil l. 1363. pogodbo z Margareto Širokoustno, zaradi česar je prišla Tirolska k Avstriji.

Na Marije Terezije cesti je takozvana „Annen-Säule“ postavljena v spomin na konec španske dedne vojne in na odhod Bavarev iz Tirolske na dan sv. Ane.

Volilni knez Maks Emanuel bavarski je bil namreč v tej vojski zaveznik Francoskega kralja Ludovika XIV. Tirolce je vodil Martin Sterzinger.

Na južnem koncu Marije Terezije ceste stoji mogočna „Triumphforte“, zgrajena leta 1765. v spomin prihoda zaročencev nadvojvode Leopolda (sin Mar. Ter.) in španske princeze Marije Ludovike. Ker pa je ravnotakrat umrl cesar Franc I. (mož Mar. Ter.) so se prekinile razne slovesnosti. Zato je na eni strani kip zaročencev, na drugi pa vdove cesarice Mar. Terezije in sina Jožefa II.

Ena največjih znamenitosti v vsem mestu je dvorna cerkev.

Ta ni sicer posebno velika in lepa, toda polna zgodovinskih znamenitosti.

Takoj na levi pri vhodu je grob in kip Hoferjev. Ob straneh mu počivata njegova bojna tovariša Kapucin Haspinger in „Schützenmajor“ Speckbacher.

Največja umetnina v cerkvi pa je slavnoznani nagrobni spomenik cesarja Maksimilijana, ki sta mu bila to mesto in dežela Tirolska jako priljubljena. Sicer ni tukaj pokopan, ampak v Dunajskem Novem mestu.

In zato so se tembolj poprijeli klerikalni voditelji terorizma in svojih večin v zastopih, da na ta način pomnože Slomškovo Zvezo, a na drugi strani oslabe osamosvojitve učiteljskega stanu in preprečijo nevarnost, ki jim preti po njem. Ker v doglednem času ni upati nikakega izboljšanja, ker podpira klerikalne večine celo učiteljsko Slomškovo Zvezo in nje člana v dež. zboru, zato si je marsikateri tovariš sam izbojšal položaj s tem, da se je vrge v naročje gnusni protekciji in je resigniral na svojo poštenost. Toda tudi te samopašnosti bo kmalu konec, ker so sedaj morali poseči že po precej zadnjem sredstvu. Poslali so iz vseh boljših mest sedaj vse starejše tovariše lepo ne prostovoljno v pokoj, da s temi nadučiteljskimi službami zopet potolažijo par lačnih Slomškarjev. Službe so že oddane, in razpis bo le pesek v oči avstrijskim šolskim zakonom. Mesta se bodo oddala onim tovarišem, ki smo jih imenovali že v svojem listu, s krajem, kateri mu je prisojen. Izpremenilo se bo le v toliko, da — če ne pojde s Štrukljem za Vič po sreči, dobi on ali pa Kuhar (kakor se med seboj dogovore) D. M. v Polju, ker bo tovariš Slapšak najbrže resigniral na to mesto. Toliko v vednost raznim kompetentom, da ne bodo po nepotrebnem sitili s kolki davčnih uradov, saj drugega itak nimamo od zakonov. Kake krivice se bodo storile potem pri pomaknjenju v višje plačilne razrede, o tem bomo še poročali.

Kot konec vseh teh dogodkov se nas ne polasča resignacija, ker ravno zato smo sedaj dosledno poudarjali, da se morejo naše vrste izčistiti in da sami pahnimo ven iz svojih organizacij vsakogar, ki bi se izkušal z našim delom le okoriščati, ki bi grešil na škodo svojega tovariša v kolegialnosti, ali zagrešil kako drugo tako nepoštenost.

Doba, ki je sedaj napočila za slovensko napredno učiteljsko, je doba boja za osamosvojitve učiteljskega stanu, zato smo tolikokrat naglašali: „Ven z omahljivci!“ Zakaj dva stanova sta, ki sta središči tega boja, to je duhovski stan in učiteljski stan. Premoč, ugled in veljavo učiteljskega stanu so dosedaj dosledno poniževali in teptali, a odločnost nam jo dvigne tako visoko, da je ne bo mogoče več podreti. Upravičena je bojazen in organizovani boj, ki so ga započeli sesalci ljudstva in demagogi zoper učiteljski stan na Goriškem. In kakor so oni v znamenju organizovanega boja pričeli, tako bomo mi v znamenju organizovane moči odgovarjali.

Vso pozornost bomo sedaj posvečali sistematičnemu delu in načrtom, ki bodo zasnovani v doglednem času. O teh načrtih bomo deloma razpravljali odsedaj naprej v našem glasilu in jih deloma dajali učiteljskim okrajnim društvom in posameznim učiteljskim krožkom v razpravo.

Pa pojdemo dalje, tu je le eno, kar loči nas in naše stanovske tovariše!

V „Slov. Učitelju“ čitamo (str. 189, št. 7—8): „Ali smo zato neznačajni, če smo odkriti katoličani, ki se v zasebnem življenju, v šoli in v javnosti ravnamo po edino-

pravih in edinorešničnih naukih našega božjega Učenika in Vzornika: Kristusa?“ K poglavju o značajnosti in o oskrnjevalcih najdragocenejših svetinj vam bodo vedeli povedati lepe reči: Smrdel (glede tiskovin), Jeglič (glede anarhistov), Štrukelj (glede krščanske ljubezni in boja na nož). Jeli to ravnanje po edinopravih in edinorešničnih naukih Krista? In podlo denuncianstvo, obrekovanje itd., je li to praktično krščanstvo?

Stari tradicionalni jezuitizem, ki ste se ga navzeli od drugih, je golo frazerstvo in gola hinavščina. Pojdite vprašat malo naokrog, kakšno mnenje imajo poslanci S. L. S. o vas! In nekdanja vaša očitanja, da poučujemo mi na brezverski podlagi — koliko so odgovarjala resnici? Dokazali smo vam, da je naš pouk glede § 1. (t. j. verske npravnosti) ravnotak kot vaš, saj so učni načrti — podrobni, knjige, učne slike itd. — iste. Hinavščina, ki ste jo menili v tem oziru uganjati, se vam ni obnesla! Iz zasebnega življenja vaših posameznikov pa lahko prinesemo še dokaj interesantnih podrobnosti, ki o njih ne vemo, kako jih bode spravljal v sklad s čistim verstvom in etičnimi načeli! Ali hočete!

Da bi pa z vami razpravljali o bistvih verstva, religiji, konfesiji, katolicizmu itd. — splošno o verskem vprašanju — rajši vsem v dobro zamolčimo, zakaj tega še nečemo.

Pa pojdemo dalje! Mimogrede nekaj o poglavju: Ljudstvo je z nami! — V prvi vrsti bi moral imeti tu besedo hrabri Štrukelj iz Dobrepolj. — Bilo je dne 17. t. m. na severni strani Ljubljane v vasi X. Razgovor s kmetom, ki je pripadnik S. L. S., je nanesel tudi na osebo učitelja. Kmet pravi: „Ta naš učitelj je prej tku udrihu po našh poslanch. Zdej je pa vs drgačn. Eno službo b mov rad al kaj že. Tku se prližuje! Šema je, buji se jh, že ne more bit kej prida učitlj.“ — To je bilo največje zadoščenje na zlorabo fraze „Ljudstvo je z nami!“ od strani naših „krščanskih“ Slomškarjev. O, tudi ljudstvo spozna značaje in pozna pijavke!

Pa o tem bo še prilika govoriti. Sedaj pa k poglavju kulturne zrelosti! Znano je, da je komite za reformo ljudske šole na Dunaju razposlal vprašalne pole. Iste pole se je razposlalo tudi vsemu slovenskemu učiteljstvu, da se sestavi statistika in opis slovenskega ljudskega šolstva. Stvar kulturne zrelosti je, da se umeva pravo reševanje takih vprašanj. Toda dobil se je človek, ki je v „Slovenec“ hitro pričel vpiti „ne“, ker se ni prosilo Slomškove Zveze. Če se ni zdelo to malenkostno dlakopstvo vsakemu kulturno zavednemu učitelju poniževalno za slovenskega učitelja, o tem ne bomo razpravljali. In vseeno smo dali pojasnila o tem vprašanju, ker smo menili, da je samo eden tako plitev in bo trezna večina vendar spoznala, da je bilo vse postopanje pravilno. Tona varali smo se hudo! Da manjka vsej Slomškovi Zvezi kulturne zrelosti, to je pokazal zadnji „Slov. Učitelj“, ki o tem vprašanju — molči. No, če meni, da je s tem svojim molkom pokazal svojo duhovitost, morda še

diplomastvo ali kaj drugega, se sila moti, ker naj bo prepričan, da se je ravno s tem svojim molkom sila — blamiral. Na sramoto članov Slomškove Zveze, ki niso hoteli izpolniti vprašalnih pol, bo statistika in opis ravnotako popolen, kakor če bi dobili omenjene podatke.

Otroško naziranje pa kažejo člani Slomškove Zveze tudi s svojo neumno propagando, da nihče ne sme sodelovati pri naših razpravah in nihče ne sme čitati naših časopisov. Tako odkrivati svojo kulturno nezrelost pred svetom — je žalosten pojav za učitelja. Če ste tako šibki v svojem svetovnem naziranju, da se ohranjate le z enostranim proučevanjem sveta, potem vas nimamo niti več za stanovske izdajice in vam v polnem obsegu oprostamo dejanje, ki ste ga s tem storili, ker vemo — komu ga imamo pripisovati.

Cenjena šolska vodstva in krajne šolske svete prosimo, naj začno takoj naročati šolske tiskovine, ker se pravočasna naročila lažje hitro in točno izvrše kakor pa naročila, ki se nakupijo koncem počitnic.

Šolstvo mestne občine Trst.

Te dni je izšlo poročilo o stanju mestnih šol tržaške občine. Izvzemši 11 ljudskih šol v tržaški okolici, je učni jezik vseh teh zavodov italijanski.

1.) Srednje šole.

Tržaška občina vzdržuje v mestu višjo gimnazijo, višjo realko in ženski licej. V šol. letu 1909.—10. se je vpisalo v prvo 736 dijakov, v drugo 894, v tretjo 943 dijakinj. Zaradi tega je nastala potreba razširiti vse te zavode, oziroma razdeliti vsakega v dva posebna. Šolska komisija ter mestni svet sta se s tem tudi že podrobneje pečala.

2.) Ljudske šole.

V pravkar minulem šolskem letu je bilo vpisanih v vseh občinskih ljud. šolah 21.649 učencev in učenk, od teh 16.716 v mestne šole in 4933 v deset okoliških šol. 3761 učencev je obiskovalo slovenske in 1172 italijanske okoliške šole. Slovenskim okoliškim šolam je priraslo 36, italij. okol. šolam pa 21 učencev v šol. letu 1909.—10. Pouk se je delil v mestu v 302 razredih, v okolici v 92 razredih, ki se zopet razdele na 64 razredov slov. ljud. šol in 28 razredov ital. ljud. šol v okolici. Povprečno pride tedaj okolo 59 učencev na razred slovenskih okoliških šol in okolo 42 na razred ital. okoliških šol. V tem pogledu so tedaj slov. okoliške šole na slabšem.

Tudi za ljudske šole je nastala potreba po novih poslopjih. V okolici se zida letos novo šolsko poslopje za slov. ljud. šolo na Opčinah, ki bo, kakor kaže vzorna šolska stavba.

Več o naših ljudskih šolah, osobito okoliških, o svojem času, ko izidejo podrobnejši podatki.

56 razredov v mestu je bilo odločenih meščanskim šolam, katerih šteje okolica celih 0.

3.) Otroški vrtci.

Teh vzdržuje občina devet. Vsi so z ital. učnim jezikom. Večinoma so ob periferiji mesta in v spodnji okolici.

4.) Gluhonemnica.

V šoli za gluhoneme (ital. učni jezik) je bilo vpisanih letos 16 učencev in 14 učenk.

5.) Telovadnice.

V občinskih telovadnicah je hodilo telovaditi 741 dijakov srednjih šol in 832 dijakinj ženskega liceja. Otroci mestnih ljud. šol živajo telovadbo od II. razreda naprej. Ta pouk pa jenja vsako leto s koncem maja. Okolica nima nobene občinske telovadnice; telovadba tudi sedaj ni predmet okoliških ljudskih šol.

6.) Večerne šole.

Občina je preskrbela tudi letos za večerne šole za odrasle. Teh je bilo šest s skupno okolo 900 vpisanih, tri slovenske v okolici. Vrhutega še ena za šivilje in modistke v mestu s 103 obiskovalkami.

7.) Zabavišče.

Letos se je odprlo tudi zabavišče v mestu, kjer se je vpisalo do 800 ljudskošolskih otrok. Občina namerava odpreti v prihodnjem šolskem letu še drugo novo zabavišče.

Slika o tem stanju občinskega šolstva je res razveseljiva. Pač žrtvuje mesto Trst ogromne vsote za ljudsko prosveto, le žal — da odpada na tržaške Slovence premalo.

F. Pl.

Rokopisna čitanka.

Učni načrt za vse vrste ljudskih šol določa za učni jezik kot smoter med drugim tudi, da naj otroci gladko in živoizrazno čitajo, kar je natisnjene in pisane ga.

Pri izbiro učnih knjig za prihodnje šol. leto sem podpisane pri okrajni učiteljski konferenci za Postojnski šolski okraj predlagal, da se sestavi med počitnicami kratka rokopisna knjižica in s prihodnjim šolskim letom že uvede, ker je ne le glede na učni načrt, temveč posebe iz praktičnega stališča nujno potrebna.

Dandanes, ko se nahajajo ljudstva v nekakem svetovnem preseljevanju in se zaradi tega piše premnogo pisem, izpolnjujejo najrazličnejše poštno tiskovine ter dobiva naš kmetič čestokrat dopise od raznih oblastij, je gotovo jako potrebno, da zna čitati tudi raznovrstne rokopise.

Da zadostim tej živi potrebi, sem dajal pesameznim otrokom brati svoje rokopisne izdelke, časih nekatere dopise in pisma sorod-

Spomenik, ki stoji sredi cerkve, obdan s krasno, umetno izdelano ograjo, je iz črnega marmorja. Na vrhu Sarkofaga je cesarjev kip. Cesar kleči s sklenjenimi rokami, obrnjen proti oltarju. Na vseh štirih stranskih ploščah sarkofaga je 24 reliefov, izklesanih v kar-rski marmor. Ti reliefi predočujejo razne Maksimiljanove vojne in znamenite dogodke v njegovem življenju.

K grobnemu spomeniku sodi tudi 28 velikanskih kipov Maksimiljanovih prednikov, sorodnikov in drugih zgodovinskih junakov.

Ako gledaš te impozantne, v nadnaravni velikosti iz bron vlitke kipe, njih fino delo (posebno pri ženskih oblekah, kjer se poznajo tkanine, čipke itd.), ne moreš verjeti, da so bili izdelani v prvi in drugi polovici 16. stoletja.

Posamezne podobe, od desne pričenši, so:

1. Klodvig, frankovski kralj. — 2. Filip I., španski kralj. — 3. Rudolf Habsburški. — 4. Vojvoda Albreht II. Modri. — 5. Teodorik, gotski kralj. — 6. Vojvoda Ernest Železni. — 7. Vojvoda Teobert Burgundski. — 8. Angleški kralj Artur. (Najlepši kip) — 9. Avstrijski vojvoda Žiga. — 10. Marija Blanka Sforza, Maksimiljanova druga žena. — 11. Margareta, njegova hči in žena francoskega kralja Karla VIII. — 12. Cymburgis, žena Ernesta Železnega. — 13. Karl Pogumni, vojvoda burgundski. — 14. Filip Dobri, vojvoda burg. — 15. Cesar Friderik III. — 16. Leopold Sveti.

avstr. mejni grof. — 17. Grof Rudolf Habsburški IV., ded. Rud. Habsb. — 18. Vojvoda Leopold III. (padel pri Lempachu 1386.) — 19. Friderik „mit d. leeren Tasche“. — 20. Cesar Albreht I. — 21. Bogomir Buljonski. — 22. Elizabeta, žena ces. Albreht I. — 23. Marija Burgundska prva žena Maksimiljanova. — 24. Eleonora Portugalska, njegova mati. — 25. Kunigunda, njegova sestra. — 26. Ferdinand Katoliški — aragonski — 27. Ivana Kastiljska.

Vsi kipi imajo desno lakt skrženo do pasu, skrženi so tudi prsti na roki, očitno, da svetijo pri Maksimiljanovem grobu.

Pri vходу na desni strani je v posebni kapeli grob nadvojv. Ferdinanda II. in njegove žene Filipine Welserjeve.

Čudno je, da stoji kar zgoraj sredi cerkve in so obrnjene orgle proti cerkvenemu vходу. Te so jako stare in imenitne zaradi umetniških okraskov.

Nasproti dvorni cerkvi je c. kr. dvorec. Temelj tej stavbi je položil cesar Maksimiljan, vendar je bil za Mar. Terezije prezidan. Tu je umrl, kakor že omenjeno, dne 18. avgusta 1765. nemški cesar Franc I. in tukaj je vladal v vojni l. 1809. Andrej Hofer. Danes stoji tu nadvojvoda Evgen, veliki mojster nemškega viteškega reda.

Jako zanimiv je muzej „Ferdinandum“, imenovan po svojem protektorju cesarju Ferdinandu I.

Muzej hrani mnogo izkopanin iz rimskih časov, nabranih po vsej Tirolski. Kulturno-historični oddelek nam kaže razne narodne noše, ki jih je na Tirolskem jako veliko. Skoro vsaka dolina ima nekoliko drugačno nošo, a vse so prav lične in slikovite.

Ugajal mi je oddelek, kjer je razstavljeno razno orožje iz tirolskih vojn in drugi zgodovinski spomini.

Tu vidiš Hoferjevo sabljo, puško, rog za smodnik, pipo, tobakiro, zlato verižico s križcem, ki mu ga je podaril cesar Franc, križ, ki ga je nosil na potu na morišče itd. Ravnotako vidiš spomine na njegove sobojevnike Haspingerja, Speckbacherja in druge.

Največ pa hrani muzej slikarskih del. Zanimive so slikarije domačih umetnikov-samoukov, ki so z narodnokulturnega stališča jako dragocene. Seveda so to slike samih svetnikov, povečini mučnikov, kjer teče kri v potokih. V slikarskih oddelkih so zastopani moderni in tuji slikarji. Najbolj pa so me zanimale razne Defreggerjeve znane slike. Na pr.: Speckbachers Aufruf, das letzte Aufgebot, die heimkehrenden Sieger, Andreas Hofers letzter Gang itd.

Omenim naj še znamenitega kmetiškega kartografa. Bil je to kmet Peter Anich. Rojen 1723. l., je do svojega 28. leta gospodaril doma. Potem je vse opustil ter šel v Inomost, kjer se je posvetil studiju matematike in astronomije. Izdelal je velik astronomski in

zemeljski glob, zakar ga je pohvalil dunajski dvor. Nato je sestavi l. 1760. zemljevid južne in tri leta pozneje severne Tirolske. Vse to vidiš v muzeju, kjer je tudi knjižnica, ki šteje 30.000 knjig. Vendar menim, da nam naš kranjski muzej nudi mnogo več.

Mesto ima tudi gimnazijo, realko, učiteljsko, vseučilišče (1677), trgovsko akademijo, strokovno šolo itd.

Nekaj posebnega sem videl na vrtu učiteljskega.

Na prostem je relief-zemljevid Tirolske. Gorovja, katerih najvišja so visoka poldrugi meter, so sestavljena iz samih skalic, imajo isto obliko kakor gorovje v resnici in tudi iz istih snovi, iz katerih so postavljene posamezne alpske tvorbe. Da se ločijo doline, so porastene z mahom. Res, prav lično. Relief zavzema 20 m². Izdelal ga je prof. Schuler. Baje je delal 15 let.

Cerkva je dosti, največja je jezuitska ali vseučiliška.

Ako še omenim, da ima mesto prav čedno zunanost, široke ulice in veselo prebivalstvo, in sicer bolj kot bi človek pričakoval od pobožnega tirolskega ljudstva, mislim, da sem povedal dovolj.

Naj podam še kratek opis posameznih izletov, ki sva jih napravila v okolico, in sicer kakor so prišli drug za drugim.

(Dalje.)

nikov, v kolikor so bila dopustna, ter tolmačil posebno zakrivljene črke na šolski tabli vsem učencem. Na ta način sem sicer dosegel nekaj uspeha, toda — žal — večina otrok je ostala med čitanjem indiferentna, ker sem navadno poklical le po tri učence h katedru, kolikor jih je bilo pač mogoče.

Rokopisno knjižico pa si mislim sestavljeno tako-le: 1. obsegala naj bi vzorno sestavljena pisma iz kmetovega in obrtnikovega življenja, dalje dopisnice, poštne nakaznice, čeke, poštne spremnice, vloge in dopise županstev in c. kr. oblastnij; 2. naj bi imela obliko in velikost po priliki pisemskega papirja ter naj bo samo broširana, ker bi morala biti poceni, pa tudi zaradi večkratne izpremembe; 3. rokopisi morajo biti resnični posnetki; 4. knjižico naj sestavijo naši najboljši pedagogi in jo naj izda Slov. Šol. Matica v posebni izdaji; morda se pa dobi eventualno kateri drugi založnik.

Ta knjižica naj se prikroji za praktične potrebe našega naroda, ki mu naj bi postala nekaj vadnemecum.

Čitali bi jo učenci zadnjih razredov (od delkov) vsakdanje šole, zlasti pa v ponavljalni šoli. Na ta način bi se otroci skupno vadili pisanega čitanja, dalje bi imeli vzorce za razne tiskovine in druge spise ter se seznanili z marsikaterimi sodnijskimi izrazi, ki jih bodo v poznejšem življenju večkrat potrebovali.

Končno opomnim, da sem čul od neke strani, da se pripravlja posebna čitanka za ponavljalne šole. Po mojem mnenju bi se lahko eventualno na koncu te knjige vrinila še ta rokopisna knjižica.

Kdor prireja tako knjigo, naj premišluje o tem predlogu ter ga izvede.

V Zagorju na Notranjskem.

Rodolf Horvat,
nadučitelj.

Opomba uredništva: Nam se zdi predlog tovariša Horvata jako umesten, jako praktičen, pa je tudi — kar je glavna reč! — lahko izvedljiv. Najprimernejše bi pač bilo, da se tega dela takoj loti Slovenska Šolska Matica. Zato apelujemo direktno na njo, naj se nemudoma poprime realizovanja Hrovatovega predloga!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev. Slovensko deželno učiteljsko društvo bo zastopala pri delegaciji seji v Rudolfovem delegatinja gospodična A. Sarkova, ker je delegatinja gospodična Marija Mehle zadržana. Po neljubi pomoti tudi nismo prijavi delegata Franc Črnagoja, nadučitelja na Barju, ki bo zastopal to društvo.

Delegata za letošnjo glavno skupščino so dalje prijavi sledeča Zavezina društva:

XXIV. Učiteljsko društvo za kamniški šolski okraj:

88. Ivan Schmeidek, učitelj na Rovah;

89. Janko Toman, nadučitelj v Moravčah;

90. Tomo Petrovec, nadučitelj v Jaršah.

XXV. Učiteljsko društvo za slovenjegraški okraj:

91. Emilija Duler, učiteljica v Šmartnu pri Slovenjgradcu.

Namestnica:

13. Kristica Leskovar, učiteljica v Št. Ilju pod Turjakom.

XXVI. Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja:

92. Franc Štefančič, nadučitelj v Vel. Laščah;

93. Teodor Betriani, učitelj v Ribnici.

Namestnik:

14. Konrad Fink, učitelj v Vel. Laščah.

XXVII. Slovenjebistriško učiteljsko društvo:

94. Anton Špan, učitelj v Slovenski Bistrici;

95. Franica Novak, učiteljica v Poljčanah.

XXVIII. Šaleško učiteljsko društvo:

96. Silvester Košutnik, šol. voditelj v Topolšici.

XXIX. Logaško učiteljsko društvo:

97. Peter Repič, nadučitelj na Uneu.

98. Marija Rupnik, c. kr. učiteljica v Idriji.

XXX. Učiteljsko društvo za laški okraj:

99. Anton Gnus, nadučitelj v Dolu;

100. Josip Roš, učitelj v Dolu;

101. Anton Kuhar, učitelj v Trbovljah;

102. Gustav Vodusek ml., učitelj v Trbovljah;

103. Rudolf Kallan, učitelj pri Sveti Katarini;

104. Marija Poglajen, otroška vrtnarica v Hrastniku;

105. Oskar Moll, učitelj na Vodah.

Namestniki:

15. Robert Plavšak, učitelj v Trbovljah;

16. Josip Zorn, učitelj v Loki;

17. Josip Velkavrh, učitelj na Vodah.

XXXI. Učiteljsko društvo za ormoški okraj:

106. Robert Košar, učitelj pri Svetem Bolfenku;

107. Martin Šalamun, nadučitelj pri Sv. Miklavžu.

Namestnik:

18. Milko Jerše, učitelj v Ormožu — okolica.

XXXII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo:

108. Kristina Vole, učiteljica v Šmartnem pri Mozirju;

109. Josip Korban, učitelj v Gornjem gradu.

Namestnika:

19. Ignacij Strmecky, učitelj pri Svetem Frančišku;

20. Alojzij Krajnc, učitelj v Šmartnem pri Mozirju.

XXXIII. Konjiško učiteljsko društvo:

110. Adela Šmid, učiteljica v Konjicah;

111. Josip Troha, šolski voditelj na Resniku.

Eno kranjsko, sedem štajerskih in eno primorsko Zavezino društvo še ni poslalo popolnih podatkov. Prosimo, da to store nemudoma, da more tajnik sestaviti svoje poročilo.

Ptujsko učiteljsko društvo ni prijavilo novoizvoljenega predsednika, zato ne vemo, komu naj pošljamo društvene dopise.

Za glavno skupščino je dalje prijavljena tema: § 1. državne šolskega zakona.

Pa banketu dne 7. avgusta ogledamo deželno kmetijsko in vinarsko šolo na Grmu, kar bo gotovo zanimalo udeležence.

Vodstvo Zaveze:

L. Jelenc
predsednik.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani ima svoj izredni občni zbor v torek dne 26. julija t. l. ob 10. uri dopoldne v „Narodnem domu“, pritihoje desno.

Dnevni red:

1. Društvene denarne zadeve.

2. Slučajnosti.

Vse častite člane vabi k obilni udeležbi odbor.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za litijski okraj je zborovalo v nedeljo dne 10. t. m. v Šmartnem pri Litiji v prostorih g. Robavs.

Predsednik tov. Zajc pozdravi navzoče, posebno še g. sod. svetnika Milčinskega, ki je prišel na prošnjo tov. Andoljške predavati o oskrbi pokvarjene mladine. Nato uvidi sklepčnost ter otvori zborovanje.

Gospod svetnik Milčinski nam je nato podal krasen referat o varstvu otrok. Obravnaval je temeljito o vzrokih pokvarjenosti in o sredstvih, kako je obvarovati pokvarjeno mladino pred popolnim padcem. Vse slučajne je opisal z izglede, ki jih je sam doživel. Za izborni referat se je zahvalil tovariš predsednik.

Tovariša Andoljšek in Zajc sta nam nato podala povsem objektivno poročilo o njej delovanju oziroma zastopstvu v c. kr. okr. šol. svetu. Iz poročila smo izprevideli, da zastopata učiteljsko vestno, zato sta žela burno odobravanje in zahvalo.

Račun, ki ga je podala gđ. Dolinar, se je vzel na znanje z odobravanjem.

Izvoljen je bil enoglasno zopet stari odbor.

Po zborovanju se je razvila prijetna zabava na vrtu g. Robavs. S svojo navzočnostjo nas je počastil tudi naš priljubljeni gospod glavar.

Tako je zopet minul dan v družbi enodušnih tovarišev. Taka zborovanja so prav sedaj ko nas tlači usoda na mestu, da se tolažimo in dajemo poguma za boj življenja. Delo za ljudstvo in delo za lasten stan je naš spas.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za slovenjegraški okraj je dne 7. t. m. izletelo v prijazni Št. Ilj pod Turjakom. Romantika predgorskega sveta in častna udeležba sta zbudili v udeležencih živahno razpoloženje, ki se je kazalo v živahnem reševanju posameznih točk dnevnega reda, a še bolj v neprisljani, imenitni zabavi.

Bil je res pristni, učiteljski dan, poln zdravega humorja in prepotrebne razvedrila, dan, ki je zopet višje dvignil prapor tovarištva in stanovske zaveznosti ter predramil in oživel zamrle moči.

Zborovali smo to pot pod jako ugodnimi razmerami: ob bogato pogrjeni mizi in rujni kapljici v domačem ognjišču tov. nadučitelja Kaffoua; njegovi gostoljubni soprogi, ki nam je v mikavnem aranžmaju priskrbel te, telesne potrebe, bodi na tem mestu izrečena iskrena zahvala.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitanju zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Nekaj časa smo se še mudili pri reviziji učnih načrtov ter prezirali svoje stališče napram nekaterim aktualnim dnevnim vprašanjem, potem pa smo se združili v veselem krogu pri „Krušicu“. Da smo se imeli tako židane volje, ni baš mala zasluga g. gostilničarja Krušica, ki nam je ceno in točno postregel, zakar mu gre vsa čast.

Poslavlajoč nas je vabila zavedna, narodna gostilna Jršič v svoj stan, kjer smo se naslanjali ob milih zvokih slovenskih narodnih, si segli v roke in dali besedo: Mi pa ostanemo kakor smo b'li.

Učiteljsko društvo za polit. okraj Ljutomerski je zborovalo ob povoljni udeležbi dne 7. jul. v Križevcih. — Po običajnem pozdravu in otvoritvi je izrazil predsednik tov. Tomažič čestitko ravnatelju ljutomerske Franc-Jozefove šole Ivanu Rabiču na častnem odlikovanju z zlatim križcem. Poudarjal je, da smo tako odlikovanje pričakovali že pred par leti, a prejel je samo — kolajno; tem častnejše, da so se ga na merodajnem mestu spomnili sedaj ter mu podelili zaslužen odlikovanje. Na to presrečno čestitko so se odzvali prisotni s trikratnim živjo klicem. Zatem se je prešlo na dnevni red. — Zaradi odsotnosti tajnikove se zapisnik ni čital. — Predsednik da nato na vedenje nekaj dopisov, tičočih se povečini predloga, da rabi pri okr. učit. konferencah, ozir. pri nadzorovanih slovenščina kot poslovni in razpravi jezik. Sklene se, da stavi tudi pri naši okr. učit. konferenci dne 8. avgusta tozadevni predlog tov. Mavrič, vsi drugi pa ga solidarno podpiramo. Tovariše in tovarišice gornjeradgonskega okraja se obvesti in pozove zasebno in tem potom, da podpirajo svojega predlagatelja enako možno in značajno. Nadejamo se, da razen znanih ne bo med nami nobene kukavice. Vobče pa je stvar tačas v najboljšem toku; pri mnogih uradnih konferencah se je predlog sprejel z navdušenjem, gg. šol. nadzorniki niso delali nikakih ovir. Tako stori učiteljsvo svojo narodno dolžnost, da mu klevetniki ne bodo mogli več očitati mlačnosti in nenarodnosti; dolžnost naših poslancev na je, da doženejo te predloge do veljave in uspeha.

Predsednik omenja tudi dopis Ciril-Metodve družbe, da je prejela naš „kamen“ v znesku 200 K. Dodatno k temu se sklene, da zastopa naše društvo pri skupščinah družbe vsakokratni predsednik. — Povodom dopisa „Prve češke splošne zav. družbe na življenje“, ki vabi učiteljsvo k zastopstvu, kar bi neslo mnogo dobička dotičnim zastopnikom in raznim narodnim družbam, se sklene, da zaprosimo pojasnitelja k zborovanju po počitnicah. — Tov. Cvahte referira nato o revidiranem ljudsko-šolskem učnem načrtu za petrazrednice. Pri vsakem predmetu dodajajo svoje pripombe tudi drugi, za uradno konferenco določeni referentje. Če se že učni načrti revidujejo, naj se pri merodajnem šol. oblastvu položi težišče v to, da se prilagodijo aktualnim, oziroma modernim zahtevam današnje dobe ter se vzame v vidik predvsem praktična smer. Združitev realističnih predmetov v enotno skupino pod imenom „domoznanstvo“ je izvedljiva več ali manj na srednji stopnji, za višjo stopnjo pa bi bila to prisiljena uredba (koncentracija), ki bi spominjala na Zillerjeva pretiravanja v tem smislu. Realije se torej na najvišji stopnji obravnavajo ločeno, a kjerkoli se nahaja med njimi notranja sorodnost, naj se neprisljano koncentruje. — O drugih referatih letošnje konference se ni moglo razpravljati, ker so izostali dotični referentje.

Delegatom za letošnjo XXII. skupščino „Zaveze“ v Rudolfovem je izvoljen tov. Ovetko, namestnikom tov. Mavrič.

Delegatu se posebe naroči, naj se pri zborovanju delegacije potegujejo za to, da se zniža članarina „Zavezi“ pod 1 K.

Končno se še pogovori Rajhova afera, ki se je v nekem dopisu v „Slov. Gospodarju“ po nepotrebnem zagnal tudi v celo nedolžno učiteljsvo, dasi mu ni storilo nič zalega. Ker je prejel zato primeren odgovor v „Narodnem Devniku“, zato predlaga neki tovariš, da se naj smatra zadevo za odgojeno. Predsednik pozivlja, da naj udje redno plačujejo članarino, na vsaki šoli pa se naj deluje na to, da si čim več — najbolje vse! — učiteljskih oseb naroči naše stanovske liste. Zaraditega in ker je v blagajnici često pomanjkanje, se sklene, da si društvo kot tako od letos naprej ne naročuje več časopisov, pač pa se podpira „Zgodovinsko društvo v Mariboru“. Naposled se je še enoglasno sprejel sklep, da uradujejo in dopisujejo vsi šol. vodji z okr. šol. svetom v slovenskem jeziku, v kar se zavezujejo s častno besedo. Prihodnje zborovanje bo po počitnicah. Predsednik zaključil ob precej pozni uri popoldne zborovanje. Skupni obed in prosta zabava na kegljišču sta se vršila na popolno zadovoljnost v Hauptmannovi gostilnici.

Srednješolski vestnik.

**** Komunalni realni gimnazij v Volovskem-Opatiji** je imel v tem svojem prvem letu 36 učencev in 2 privatni učenki. Ker pa je tekotom leta izstopilo 5 učencev in obe privatistinj, je bilo koncem leta na zavodu 31 učencev. Po domovinstvu jih je bilo 28 iz Istre, 2 iz Trsta in 1 iz Hrvaške. Za to leto je bil zavod nameščen v občinski hiši,

a s prihodnjim letom se premesti v lastne prostore v Opatiji.

**** Nov disciplinarni red za učence** srednjih šol izdeluje pravkar naučno ministrstvo. Kot nekaj novega pridejo vanj strožje odredbe proti narodnostnim in verskim prepriam.

**** Občinski italijanski gimnazij v Pulju** podržavljen. To naznanilo je dobil te dni z Dunaja puljski župan. Tako bo imelo 100.000 istrskih Italijanov dve državni gimnaziji in eno deželno realno gimnazijo. Potem bodo še vpili, da so zatirani in da se jim godi krivica. — Polaer Tagblatt pa poroča, da je bil občinski gimnazij podržavljen le pod pogojem, da preide hrvaška šola v Pulju v deželno oskrb. Ta pogoj sta sprejela toli deželni glavar dr. Rizzi, kolikor puljski župan dr. Varetan. — Seveda molče italijanski listi o tem.

**** Iz Maribora** poročajo: Na deželnem ženskem učiteljišču v Mariboru je bila od 6. do 9. julija 1910. ustna matura. Imed 37 gojenk so bile 4 Slovenke, ki so vse srečno prebile izpit, in sicer: Milica Bratkovič, Anica Geršetič (z odliko), Anica Rober in Angela Sabati. Čez počitnice napravijo še vse štiri izpit iz slovenskega jezika.

**** Prvi izpit iz slovenske stenografije** je pred izpitno komisijo v Zagrebu napravil dr. Anton Majžer, gimnazijski profesor v Pazinu in izprašani učitelj hrvaške stenografije.

**** C. kr. gimnazija v Trstu** je priobčila ob sklepu šolskega leta svoje 60. izvestje. Iz tega je razvidno, da spada nemška gimnazija v Trstu med najbolj obiskovane v Avstriji. Prvi razred v Trstu ima 4 oddelke, sicer pa je oddelek „d“ začetek posebne drugače urejene gimnazije. Koncem šolskega leta je bilo na tržaški gimnaziji 539 učencev, od teh 22 privatistov in hospitantinj. Zdi se, da so hospitantinj precej pridane, ker je med njim razmeroma dosti odličnjakinj; v sedmem razredu je na primer med 42 dijakov ena edina odlika, in to je dosegla — hospitantinja. Po narodnosti je na nemški gimnaziji razmeroma največ — Slovanov, namreč 201. Od teh je 177 Slovencev, 20 Hrvatov, 3 Čehi in 1 Bolgar. Italijanov je 142, torej precej manj kot Slovencev; ker Italijani obiskujejo laško mestno gimnazijo; v kljub temu pa omenja šolski program vedno prej italijansko kot slovensko. Nemcev je na gimnaziji 181, izvečine sinovi uradnikov in trgovcev, Grkov je 9. Po veroizpovedanju je 437 katoličanov, 21 pravoslavnih, 31 protestantov in 50 židov. Odlik je bilo 50, od katerih jih je 13 privatistov in hospitantinj; od 517 javnih učencev jih ima odliko le 37, od 22 hospitantinj in privatistov pa 11! Za naše pojme je to res čudno razmerje! Padlo je 70 učencev. Majniški izlet so priredili učenci tržaške gimnazije v Dalmacijo dne 21. maja, da si ogledajo Split in stari Solin.

**** C. kr. gimnazija v Trstu** je priobčila ob sklepu šolskega leta svoje 60. izvestje. Iz tega je razvidno, da spada nemška gimnazija v Trstu med najbolj obiskovane v Avstriji. Prvi razred v Trstu ima 4 oddelke, sicer pa je oddelek „d“ začetek posebne drugače urejene gimnazije. Koncem šolskega leta je bilo na tržaški gimnaziji 539 učencev, od teh 22 privatistov in hospitantinj. Zdi se, da so hospitantinj precej pridane, ker je med njim razmeroma dosti odličnjakinj; v sedmem razredu je na primer med 42 dijakov ena edina odlika, in to je dosegla — hospitantinja. Po narodnosti je na nemški gimnaziji razmeroma največ — Slovanov, namreč 201. Od teh je 177 Slovencev, 20 Hrvatov, 3 Čehi in 1 Bolgar. Italijanov je 142, torej precej manj kot Slovencev; ker Italijani obiskujejo laško mestno gimnazijo; v kljub temu pa omenja šolski program vedno prej italijansko kot slovensko. Nemcev je na gimnaziji 181, izvečine sinovi uradnikov in trgovcev, Grkov je 9. Po veroizpovedanju je 437 katoličanov, 21 pravoslavnih, 31 protestantov in 50 židov. Odlik je bilo 50, od katerih jih je 13 privatistov in hospitantinj; od 517 javnih učencev jih ima odliko le 37, od 22 hospitantinj in privatistov pa 11! Za naše pojme je to res čudno razmerje! Padlo je 70 učencev. Majniški izlet so priredili učenci tržaške gimnazije v Dalmacijo dne 21. maja, da si ogledajo Split in stari Solin.

**** C. kr. gimnazija v Trstu** je priobčila ob sklepu šolskega leta svoje 60. izvestje. Iz tega je razvidno, da spada nemška gimnazija v Trstu med najbolj obiskovane v Avstriji. Prvi razred v Trstu ima 4 oddelke, sicer pa je oddelek „d“ začetek posebne drugače urejene gimnazije. Koncem šolskega leta je bilo na tržaški gimnaziji 539 učencev, od teh 22 privatistov in hospitantinj. Zdi se, da so hospitantinj precej pridane, ker je med njim razmeroma dosti odličnjakinj; v sedmem razredu je na primer med 42 dijakov ena edina odlika, in to je dosegla — hospitantinja. Po narodnosti je na nemški gimnaziji razmeroma največ — Slovanov, namreč 201. Od teh je 177 Slovencev, 20 Hrvatov, 3 Čehi in 1 Bolgar. Italijanov je 142, torej precej manj kot Slovencev; ker Italijani obiskujejo laško mestno gimnazijo; v kljub temu pa omenja šolski program vedno prej italijansko kot slovensko. Nemcev je na gimnaziji 181, izvečine sinovi uradnikov in trgovcev, Grkov je 9. Po veroizpovedanju je 437 katoličanov, 21 pravoslavnih, 31 protestantov in 50 židov. Odlik je bilo 50, od katerih jih je 13 privatistov in hospitantinj; od 517 javnih učencev jih ima odliko le 37, od 22 hospitantinj in privatistov pa 11! Za naše pojme je to res čudno razmerje! Padlo je 70 učencev. Majniški izlet so priredili učenci tržaške gimnazije v Dalmacijo dne 21. maja, da si ogledajo Split in stari Solin.

**** C. kr. gimnazija v Trstu** je priobčila ob sklepu šolskega leta svoje 60. izvestje. Iz tega je razvidno, da spada nemška gimnazija v Trstu med najbolj obiskovane v Avstriji. Prvi razred v Trstu ima 4 oddelke, sicer pa je oddelek „d“ začetek posebne drugače urejene gimnazije. Koncem šolskega leta je bilo na tržaški gimnaziji 539 učencev, od teh 22 privatistov in hospitantinj. Zdi se, da so hospitantinj precej pridane, ker je med njim razmeroma dosti odličnjakinj; v sedmem razredu je na primer med 42 dijakov ena edina odlika, in to je dosegla — hospitantinja. Po narodnosti je na nemški gimnaziji razmeroma največ — Slovanov, namreč 201. Od teh je 177 Slovencev, 20 Hrvatov, 3 Čehi in 1 Bolgar. Italijanov je 142, torej precej manj kot Slovencev; ker Italijani obiskujejo laško mestno gimnazijo; v kljub temu pa omenja šolski program vedno prej italijansko kot slovensko. Nemcev je na gimnaziji 181, izvečine sinovi uradnikov in trgovcev, Grkov je 9. Po veroizpovedanju je 437 katoličanov, 21 pravoslavnih, 31 protestantov in 50 židov. Odlik je bilo 50, od katerih jih je 13 privatistov in hospitantinj; od 517 javnih učencev jih ima odliko le 37, od 22 hospitantinj in privatistov pa 11! Za naše pojme je to res čudno razmerje! Padlo je 70 učencev. Majniški izlet so priredili učenci tržaške gimnazije v Dalmacijo dne 21. maja, da si ogledajo Split in stari Solin.

**** C. kr. gimnazija v Trstu** je priobčila ob sklepu šolskega leta svoje 60. izvestje. Iz tega je razvidno, da spada nemška gimnazija v Trstu med najbolj obiskovane v Avstriji. Prvi razred v Trstu ima 4 oddelke, sicer pa je oddelek „d“ začetek posebne drugače urejene gimnazije. Koncem šolskega leta je bilo na tržaški gimnaziji 539 učencev, od teh 22 privatistov in hospitantinj. Zdi se, da so hospitantinj precej pridane, ker je med njim razmeroma dosti odličnjakinj; v sedmem razredu je na primer med 42 dijakov ena edina odlika, in to je dosegla — hospitantinja. Po narodnosti je na nemški gimnaziji razmeroma največ — Slovanov, namreč 201. Od teh je 177 Slovencev, 20 Hrvatov, 3 Čehi in 1 Bolgar. Italijanov je 142, torej precej manj kot Slovencev; ker Italijani obiskujejo laško mestno gimnazijo; v kljub temu pa omenja šolski program vedno prej italijansko kot slovensko. Nemcev je na gimnaziji 181, izvečine sinovi uradnikov in trgovcev, Grkov je 9. Po veroizpovedanju je 437 katoličanov, 21 pravoslavnih, 31 protestantov in 50 židov. Odlik je bilo 50, od katerih jih je 13 privatistov in hospitantinj; od 517 javnih učencev jih ima odliko le 37, od 22 hospitantinj in privatistov pa 11! Za naše pojme je to res čudno razmerje! Padlo je 70 učencev. Majniški izlet so priredili učenci tržaške gimnazije v Dalmacijo dne 21. maja, da si ogledajo Split in stari Solin.

**** C. kr. gimnazija v Trstu** je priobčila ob sklepu šolskega leta svoje 60. izvestje. Iz tega je razvidno, da spada nemška gimnazija v Trstu med najbolj obiskovane v Avstriji. Prvi razred v Trstu ima 4 oddelke, sicer pa je oddelek „d“ začetek posebne drugače urejene gimnazije. Koncem šolskega leta je bilo na tržaški gimnaziji 539 učencev, od teh 22 privatistov in hospitantinj. Zdi se, da so hospitantinj precej pridane, ker je med njim razmeroma dosti odličnjakinj; v sedmem razredu je na primer med 42 dijakov ena edina odlika, in to je dosegla — hospitantinja. Po narodnosti je na nemški gimnaz

tudi izvajajo. Peštanski „Egyetértés“ se pritožuje, da hrvaška oblastva ne puste hrvaških in srbskih otrok v madjarske šole, čeprav tudi njihovi starši to žele, ter zahteva, naj ogrska vlada odstrani to naredbo bana Tomašića in naj enkrat zavselej napravi red na Hrvaškem.

*** Lev Tolstoj in slovanski kongres v Sofiji.** Lev Tolstoj je poslal na slovanski kongres v Sofiji pismo, v katerem pravi, da je možen blagor človeštva le na verski edinosti. Vkljub temu — tako nadaljuje Tolstoj — pa so mi Slovani bližje nego vsi drugi ljudje. Imam zaupanje v misijo Slovanstva za regeneracijo človeštva. — Ne smemo pozabiti, da je Tolstoj internacionalen v pravem pomenu te besede. Zato bi njegove gori navedene besede priporočili v toplo uvaževanje našim internacionalcem.

*** Proti naseljevanju kongregacij na Španskem.** Ministrski predsednik Canalejas je prečital v senatu zakonski načrt, po katerem se prepoveduje naseljevanje menihov in nun toliko časa, da končajo pogajanja med špansko vlado in Vatikanom glede reforme konkordata.

*** Nemške kolonije v Rusiji.** — Ruska vlada je nedavno izročila državni dumi o omejitvi tujege zemljišnega posestva v jugozapadni Rusiji. Znano je, da se iz Nemčije iz strateških ozirov izdatno podpira nemška kolonizacija v jugozapadnem delu Rusije. — Naseljevanje Nemcev v Rusijo se je pričelo za ruske cesarice Katarine II., a v 60 letih minolega stoletja se je silno ojačalo.

*** Gibanje za žensko volilno pravico na Angleškem.** Poslanska zbornica je po govoru ministrskega predsednika Asquitha zavrgla s 320 proti 175 glasom predloge glede volilne pravice žensk. S tem sklepom je predloga za to zasedanje angleškega parlamenta pokopana.

*** Ločitev cerkve od države v Švici.** Švicarski narodni svet je potrdil sklep kantona Basel, v katerem se ta popolnoma ločuje od cerkve. Po tem sklepu dobi reformirana in katoliška cerkev svojo vnanjo organizacijo. Duhovnike bo volila vsaka občina zase, a pripadniki te ali one vere bodo mogli svobodno menjavati veroizpovedanje.

Obrambni vestnik.

*** V „Našo bodočnost“ se zaganjajo „Slovenec“ v štev. 157.** Piše sledeče: „Liberalni učitelji se zelo razburjajo, kadar jim očitamo protikrščansko mišljenje in delovanje. V „Naši bodočnosti“, ki jo izdajajo liberalni učitelji za šoli odraslo mladino, pa beremo danes članek „Zločin in kazni“, kjer se brez ozira na Boga razlaga zločin in kazni iz stališča laične morale in se Jezusa Kristusa stavlja v eno vrsto z Giordanom Bruno in Husom. Nrvnost, trdi glasilo liberalnih učiteljev za „vzgojo“ šoli odrasle mladine, je odvisna od vsakokratnih nazorov človeške družbe, „kaznjiva so tista dejanja, ki so družbi nevarna in škodljiva“, zlo in dobro sta le prigodna pojma. Če liberalni učitelji šoli odraslo mladino tako vzgajajo, se ni čuditi, če je tako podivjana. Četudi se je le temu, kako liberalni učitelji, ki se dan za dnem v svojem časopisju bahajo s svojo močatostjo in značajnostjo, zatajujejo svoje prave misli in nazore, če jih kdo poptipa za njih protikrščansko žilo.“ — Da je temu našemu listu zagotovljena še lepa bodočnost, tega nam ni potreba še dokazovati. Da je vsebina lista za napredek mladine dobra, da je list dobro urejevan itd., to izpričevalo nam dajejo naši nasprotniki. Na našem učiteljsstvu je pa ležee, da se list dobro razširi med mladino in med ljudstvom, zato nas naj ne strašijo razni očitki naših nasprotnikov, naj nas ne plaši strahovanje po časopisih, da ne bi širili lastnega podjetja med ljudstvom, temveč moramo iti z zavestjo in odločnim nastopom zanje na delo. Širimo ga, ker s tem utrjujemo sebe. Ne bojmo se nasprotstev, ki nastajajo zaradi tega, ker nas je le naša pohlevnost in miroljubnost privedla do tega, da so si razni gospodje prisvojili nadvlado nad nami; odločen nastop pa to nadvlado gotovo zlomi. Ne da bi nam moral pridobiti vsakdo celo kopice novih naročnikov, zadovoljni smo, če nam pridobi enega ali dva. Te pa med ljudstvom, zakaj listi so namenjeni ljudstvu! — Pričenja se za časnikarje „doba kislih kumare“, zato bo „Slov.“ polnil sedaj naprej svoje predale z gnusnimi napadi na učiteljsstvo, pa to je njegov posel; zato naj učiteljsstvo po naprednih listih dobro paralelizuje te napade, ker da bo „Slov.“ lagal, to je že — običajno. — Tudi lujskarijam po shodih itd. je potreba stopiti na prste. Sami moramo iti v boj za resnico in pravico, ker imamo zavest, da smo sami bolj zmožni, trdni in močni kakor so to oni — ki smo od njih dosedaj pričakovali pomoči!

*** In zopet nas je počastil! Gosp. Trseglav namreč, in sicer v 157. šte. „Slovenca“.** Kot urednik „Mladosti“ pridno prebira tudi „Našo bodočnost“. — Seveda, neljuba konkurenca. — Da ni vse po njegovem okusu, to nas resnično žali, zakaj vedeli nismo, da je njemu, oziroma „Slov.“ poverjeno tudi patronatstvo nad našimi listi. Pač velika je močjočnost „katoliških“ listov! Toda če se spominjamo, da je imel ravno isti

„katoliški“ list dne 23. avg. 1909. leta v poročilu „Dan goriškega krščanskega ljudstva in Vrbov“ natisnjen naravnost protikrščanski in protikatoliški govor g. Trseglava v Mirnu. tedaj se nas prav nič ne prime očitanje „Slov.“ (št. 157) glede članka „Zločin in kazni“. Kako je g. Trseglav vzgajal tedaj šoli odraslo mladino, kako je pačil nauke in vero Jezusa Krista, kako so se zgražali sami duhovniki nad tem govorom o „novi krščanski morali“ Trseglavovi, o vzgoji k demoralizaciji in podivjanosti od strani g. Trseglava in nad ponatiskom in širjenjem teh nauk po „katoliškem“ listu „Slovenec“ — o tem smo že poročali. Čuditi se je le temu, kako „Slovenec“ in g. Trseglav, ki se dan za dnem v svojem časopisju baha s svojo močatostjo in značajnostjo, zatajuje svoje prave misli in nazore, če ga kdo poptiplje za njegova protikrščanska žila — da še sedaj ni prepisal iz „Rimskega katolika“, oziroma spisal brošure v zagovor onega govora, kakor je tedaj obljubil v „Slovenec“. — To je še nesaldiran račun, zato o protikrščanstvu — tiho!

*** Proti učiteljsstvu in šoli** ne hujskajo le politikujoči goriški duhovniki, ampak dobi se tudi kak c. kr. nastavljenec, ki čisto po nepotrebnem draži ljudi ter jim stavlja pred oči troške za šolstvo. Znan nam je slučaj, ko je neki tak c. kr. gospod razlagal, kako morajo kmetje plačevati 140% naklade za šolo, češ glejte, koliko breme je ljudska šola; kje pa so še drugi davki? Naj bi rajši dotičnik poročal, kako res tarejo kmeta davščine ali da bi se dalo glede ljudskega šolstva prav lahko pomagati potom deželnega šolskega zaloga. Ne kazati na učiteljsstvo in šolo, ampak na tiste može v deželni hiši, ki so nadeli goriški deželi to posebnost, da je edina v Avstriji brez deželnega šolskega zaloga! — Ob tej priliki bi vedeli povedati tudi kaj o tem, kako se odmerja davek gg. duhovnikom, koliko izkazujejo, koliko imajo v resnici dohodkov in kolika je osebna dohodarina pri tem ali onem. Prepričani smo, če bi se z njimi ravnalo tako kot z drugimi državljani, da bi dobila država precej več na dohodkih! Ali ni morda res?

*** Zlobnost klerikalcev.** „Slov. Narod“ piše: Nikjer se tako jasno ne vidi zlobnost klerikalcev, kakor v preganjanju učiteljsstva. Na lumparsko početje v slučaju nadučit. Grmeka ne ve „Slovenec“ ničesar povedati v zagovor deželnega šolskega sveta, pač pa cinično piše: „Niti Wahrunda niso mogli vsi svobodni sleci rešiti, kaj še celo Grmek!“ To se pravi: Ko je klerikalni zmaj požrl vseučiliškega profesorja, mu nihče ni mogel pomagati, kdo bi se pač brigal sedaj, ko kranjski klerikalci davijo ubogega ljudskega učitelja. „Slovenec“ tudi piše, da je bil „Učit. Tovariš“ zato konfisciran, ker je barona Schwarza napadal kakor „ušivca“. Da je baron Schwarz ljubljenelec klerikalcev, to smo vedeli že davno, a da gre sedaj „Slovenec“ zanj v ogenj v znamenju „ušivcev“, to je nekaj nepričakovanega in tudi — značilnega.

*** Klerikalci in napredno učiteljsstvo.** Kakšna je ljubezen klerikalcev do šole, je že tako znana stvar, da je odveč o tem na dolgo in široko govoriti. Kjerkoli imajo klerikalci kaj govoriti, povsod se šoli godi slabo; dva najbolj eklatantna zgleda sta Tirolska in Kranjska. Najslabeje se seveda godi tistemu učiteljsstvu, ki ne mara trobiti v klerikalni rog, ki ne mara slomskari, ampak misli in deluje v naprednem smislu. Napredni učitelj je bil vedno in vedno bo klerikalcem trn v peti. Preganjajo ga, kjer morejo, in to z najpoderjšimi sredstvi, z najumazanejšimi obrekovanji in lažmi. Znano je, kako grdo so preganjali učitelja Grmeka, nadučitelja Zirovnika itd. V zadnjem času so se spravili tudi nad učitelja Petriča v Rudniku pri Ljubljani. Porabili so že vsa mogoča sredstva, da bi tega moža, ki je dober učitelj, pa ima to veliko „napako“, da ni „Slomskar“, spravili v neprijeten položaj. Na Rudniku so kmetje klerikalnega mišljenja in plešejo tako kakor jim v farovžu godejo. Nobena hudobnost seveda ne ostane nekaznovana in tako tudi ne bo ostala nekaznovana hudobnost rudniških klerikalcev. — Letos so klerikalci na Rudniku začeli o učitelju Petriču raznašati vesti, da je letos učenki Angeli Babšekovi zato napisal ugodno šol. izpričevalo, ker mu je prinesla krače, salame, sultan cigerete in portorike, Jožefa Babšekova pa da zato ni dobila ugodnega izpričevala, ker ni učitelju nič takega prinesla. Klerikalni možakarji: rudniški župan in posestnik Janez Babšek, posestnik Jernej Babšek, posestnik Janez Mlakar, posestnik Jenež Jeršin in posestnik Juri Kamnikar so celo vložili na okrajni šolski svet tozadevno ovadbo. Dne 30. maja je okr. šolski nadzornik Gabršek nadzoroval šolo na Rudniku in je pri tej priliki učitelju Petriču — ki do tistega časa ni nič vedel, kaj se proti njemu kuha — povedal o ovadbi, v kateri občinski odbor zahteva o omenjeni stvari „strogo preiskavo“. Učitelj Petrič je seveda klerikalne poštenjake tožil zaradi razžaljenja časti. Dne 17. t. m. je bila pred ljubljanskim okrajnim sodiščem obravnava, h kateri pa — žal — ni bilo ravno glavnega provzročitelja onih obrekovanj, posestnika Kamnikarja. Ostali so se vsi izgovarjali na Kamnikarja, češ, on ima za

resničnost teh trditev dokaze. Sami pa dokaza resnice sploh niso nastopili. Glavna priča, učenka Angela Babškova, izpove, da učitelju Petriču nikoli ni ničesar prinesla in da zadnje leto sploh ni bila pri njem v šoli, temveč pri učiteljici; učitelj Petrič ji torej sploh ni pisal izpričevala. — Razprava se ni končala, ker bo treba pozvati še enkrat soobdolženca Kamnikarja, ki ni prišel. O izidu te, za naše razmere veleintessantne obravnave, bomo seveda poročali. — Tudi baron Schwarz naj to zadevo dobro premisli. Zakaj — ve sam!

Kranjske vesti.

Zastopnikom učiteljsstva v c. kr. okrajni šolski svet za šolski okraj Kranj je bil izvoljen ob zadnji okrajni učiteljski konferenci v Trzinu tovariš Vilbald Rus iz Kranja, ki je bil kandidat učiteljskega društva. Oddanih je bilo 58 veljavnih glasov. Prazni listki so bili 3, razcepljenih na posamezne osebe je bilo 5 glasov, 50 glasovnic pa se je glasilo na ime izvoljenega — **r— V Zatišje pri Cerkijah na Gorenjskem.** V to ljubljansko počitniško naselbino je došlo 95 otrok. Vsi so veseli in zadovoljni.

—r— Umrl je v dež. bolnici dne 15. t. m. učitelj v pokoju Makso Ivanetič, ki je imel z bosansko vlado dolgotrajne pravde zaradi nekega studenta v Bosni, z deželnim odborom kranjskim pa zaradi pritrzanega zasluzka. Ta boj za obstanek je zlomil njegove moči. R. i. p.!

Štajerske vesti.

—š— Deželni šolski svet je imenoval za nadučitelja na ljudski šoli v Pobrežu nadučitelja v Konjicah, Alojza Seidlerja, za nadučitelja v Tezni pa učitelja Ignaca Löschnigga iz Pobreža.

—š— Uradna učiteljska konferenca za okraja Gornji grad in Vransko je v soboto, dne 9. tm., soglasno z velikim navdušenjem sprejela resolucijo, da bi bil v bodoče poslovni jezik konference slovenski ter bi se pisali vsi konferenčni in nadzorstveni zapisniki v slovenskem jeziku. Obljubljeno nam je daljše poročilo o tej učiteljski skupščini.

Tržaške vesti.

—t— Razpisana učiteljska služba. Na c. kr. državni ljudski šoli na Lipskem trgu v Trstu je s pričetkom šolskega leta 1910.—11. izpolniti mesto podučitelja za slovensčino s pravicami in dolžnostmi vadniškega učitelja. Prošnje je do 10. avgusta 1910. doposlati c. kr. tržaškemu namestništvu.

—t— Stalno umirovljen je na lastno prošnjo katehet na mestni deški šoli Matej Grškovič.

Splošni vestnik.

Veliki Trn (Sv. Duh) nad Krškimi. Tukajšnja šolska mladina je napravila ob sklepu šolskega leta izlet v Rajhenburg in Krško. Da je vse prav povoljno izvršilo, je prva zasluga domačega gospoda župnika Jakoba Žusta. Hvala mu! Najvdaneje se šolsko ljudstvo zahvaljuje tudi prečast. predstojništvu trapistovskega samostana v Rajhenburgu, ki je postreglo izletnike s kruhom, pijačo in čokolado. — Sv. Duh, 19. julija 1910. Dragotin Roštohar, nadučitelj.

*** Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju** je razdelilo to šolsko leto čez 10.000 K podpor, prejelo je pa v istem času samo 7687 K. Društvo stoji neposredno pred dejstvom, da v prihodnjem šolskem letu ne bo moglo deliti sploh nobenih podpor, ako naše slovensko občinstvo ne pride na pomoč z novimi darovi. Društvo je v tem letu več izdalo kakor prejelo, zanašajoč se, da se bo na razposlane prošnje in večkratne pozive v listih odzvalo veliko več dobrotnikov. Prosimo torej nujne pomoči!

Ljubljanska počitniška naselbina v Zatišju pri Cerkijah priredi v nedeljo 24. t. m. ob 3. uri domačo slavnost v proslavo osemdesetletnice rojstva našega vladarja s sledečim vzporedom: 1. nagovor, 2. deklamacije in petje po Adamičevi spevoigri „Slava cesarju“, 3. dvodejanka „Sirotek“. Starši in prijatelji mladine se najviljudneje vabijo k tej prireditvi.

Vsem podružnicam družbe sv. Cirila in Metoda v uvaževanje. Družba je izdala za petindvajsetletni jubilej knjigo: „Pogled na prvo četrtstoletje“. Knjiga kaže sliko razvoja in delovanja družbe sv. Cirila in Metoda od ustanovitve do danes. Vsak rodoljub si mora to knjigo nabaviti. Cena ji je 1 K. — Naroča se v družbini pisarni in pri vseh slovenskih knjigarnah. Pisarna družbe sv. Cirila in Metoda ima v zalogi tudi jubilejske razglednice in jubilejski narodni kolek. Vse podružnice prosimo, da blagovolijo zlasti ob priliki veselje jubilejsko blago razpečavati.

Čenjenemu učiteljsstvu priporočamo najtopleje izborne izdelke Kolinske tovarne kavinih primesi. Svoji k svojim!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 2277. Kranjsko. 1—1

Na štirirazredni ljudski šoli v Dolenji Vasi pri Ribnici se razpisuje v stalno nameščenje eno učno mesto za moške prosilce.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom turaudno predlože do 25. avgusta 1910.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 13. julija 1910.

St. 1675. 1—1

Na petrazredni ljudski šoli v Krškem se razpisuje v stalno oziroma začasno nameščenje učiteljska služba za moške prosilce.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom turaudno predlože do 15. avgusta 1910.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 15. julija 1910.

St. 1567. 1—1

Na dvorazredni ljudski šoli v Strekovcu se razpisuje nadučiteljska služba v stalno nameščenje.

Zadostno opremljene prošnje naj se semkaj vlagajo službenim potom do 10. avgusta t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 15. julija 1910.

St. 1521. 1—1

Na enorazredni ljudski šoli v Talčjem vrhu se razpisuje učno mesto v stalno nameščenje.

Zadostno opremljene prošnje naj se službenim potom semkaj vlagati do 7. avgusta t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 10. julija 1910.

St. 1065. Štajersko. 1—1

V političnem okraju Celje se za sledeče, v II. krajni razred izvršene ljudske šole razpišejo službe učiteljev in učiteljic v stalno nameščenje:

1.) Na šestrazrednici na Vranskem, mesto učiteljice;

2.) na petrazrednici v Braslovčah eno mesto učitelja in eno učiteljice;

3.) na petrazrednici na Polzeli, mesto učiteljice;

4.) na štirirazrednici v Zibiki, dve mesti učiteljice;

5.) na dvorazrednici v Lučah, eno mesto učiteljice;

6.) na štirirazrednici v Mozirju in na štirirazrednici na Rečici, po eno mesto učitelja;

7.) na dvorazrednici v St. Petru pri Laškem, mesto učiteljice;

8.) na triirazredni, v III. krajni razred izvršeni ljuuski šoli na Dolu, mesto učitelja.

Pravilno opremljene prošnje se naj predpisanim službenim potom vložijo

do 10. avgusta 1910

pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet Celje,

dne 18. julija 1910.

St. 1650. 1—1

Na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Duhu a Haložah se bode stalno namestila nadučiteljska služba z dohodki po II. krajnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto, ki morajo biti usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih in za veronauk, naj vložijo svoje prošnje z izpričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita ter z domovnico opremljene, predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Duhu v Haložah, p. Ptuj do 20. avgusta 1910.

Okrajni šolski svet v Ptuj, dne 13. julija 1910.

ta je prijatelj naš pravi,

Ki nas krepi, 52—26

Da smo čvrsti in zdravi!

Krepčilo želodca,

potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 2-40

Kabinetna kakovost . . 4-80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Svarilo pred ponaredbami.

Našim rodbinam

priporočamo 52—10

Kolinsko cikorijo

Učenca

poštenih staršev sprejme
2-1 takoj

Josip Errath

- trgovec v Mokronogu. -

Ljubljanske Benetke
so zopet odprte.

Slav. občinstvu se vljudno priporoča

Kavarna „Prešeren“.

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. ameriška
tovarna Cottage-Organs in
orgelj-harmonijev. 52-13

Najboljše
orgelj-harmonije
obeh sistemov izdeluje
in pošilja najceneje

RUDOLF PAJKA
& Komp.,

Kraljevi gradec št. 133
(Češko).

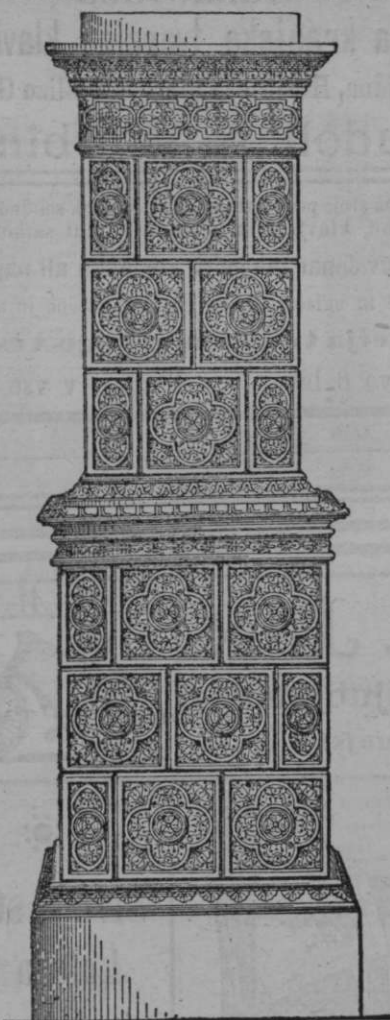
Zaloge: Dunaj, Praga, Budimpešta.

Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh
velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve,
semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštne prosto do zadnje že-
lezniške postaje. Gospodom učiteljem visok
rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.

Cenovniki gratis in franko.

Največja in najstarejša tovarna

lončenih pečij in lončenih izdelkov

A. Drelse
Ljubljana

Priporoča se slavnemu občinstvu in ce-
njenemu učiteljstvu v naročilo na
štedilna ognjišča in peči

preprosto in najfineje izvršene v poljub-
nih modernih barvah in vzorcih kar naj-
bolj strokovnjaški, zanesljivo in trpežno
po najnižjih cenah. Zupniščem, samosta-
nom in šolam znaten popust. — Mnogo-
krat odlikovan. — Ilustrovani ceniki so
na razpolago. 46-23

*Priporočajte in širite naš
list!*

Elektroradiograf „IDEAL“

= Hotel pri Maliču. Franc Jožefa cesta št. 1. Zraven glavne pošte. =

Vsak četrtek in vsako soboto od 3. do 6. ure popoldne predstave za dijake
s poučnim in zabavnim vzporedom, odobrenem po slanim mestnem magistratu in slani deželni
vladi. (Po sklepu slavnega deželnega šolskega sveta.)

Ob sobotah od 3. do 4. ure imajo vstop samo dijakinja s spremljajočimi starši.

40-18

Vljudno se priporoča

Ravnateljstvo.

Svarilo!

Kuče.

Prosimo spoštovana gospodinja, ne zahte-
vajte pri nakupu kar na kratko zavitek ali
zabojček „cikorije“, temveč določeno znamko:

:Franck:

da imate jamstvo za vedno jednako in naj-
boljšo kakovost. — Pazite pri tem na varstvene
znamke in podpis, kajti naše zamotanje se v
jednakih barvah, papirju in z podobnim
natisom ponareja. —

Tovarn. znamka. Tovarn. znamka. Tovarn. znamka.

Henrik Franck's sinovi

JULIJA ŠTOR Ljubljana, Prešernova ul. 5.

Največja zaloga moških, damskih in
otroških čevljev, čevljev za lawn-tenis
in pristnih

goisserskih gorskih čevljev.

Elegantna in jako skrbna izvršitev po vseh
cenah.

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani

P. Z. Z O. Z.

Šolske tiskovine

za šolsko leto 1910/11 so vse pripravljene.

Jele so se že razpošiljati onim
šolam, ki so jih dosedaj naročile.

Vsako naročilo se izvrši naj-
vestnejše in kolikor mogoče hitro.

Slavna šolska vodstva, ozir.
slavne krajne šolske svete pro-
simo, da blagovolijo poslati svoja
naročila čim prej, da jih moremo
izvršiti pravočasno.

Ob začetku šolskega leta je
težko ustreči vsem naenkrat!

Svoji k svojim!

10-2

Najbolj varno naložen denar
je v slovenski

**mestni hranilnici
ljubljski.**

Stanje hranilnih vlog:
nad 38 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska
z vsem premoženjem in vso svojo davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča
denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska obrestuje hranilne vloge po 4 1/4% ter pripisuje nevzdig-
njene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje tako j.
Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagateljem ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti. Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih de-
narnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 5% obresti in proti amortizovanju posojila po najmanj 1/4%
na leto. Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče. Posoja se tudi na
menice in vrednostne papirje. Mestna hranilnica izdaja lične

domače hranilnike.

Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti. — V podpiranje
slovenskih trgovcev in obrtnikov upeljala je ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska je v lastni palači

v Prešernovi, prej Slonovi (Elefantovi) ulici šte. 3.

12-11

Lak za šolske table

črn in medel

: Olje proti prahu :

priznано najboljšę prodaja

Adolf Hauptmann

v Ljubljani.

Prva kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Zahtevajte cenike! 52-21

Popolna razprodaja!

Ker je nastal v moji trgovini požar ter je zaraditega blago nekoliko pokvarjeno, prodajam vse v moji trgovini se nahajajoče blago, kakor: klobuke, slamnike, trakove, otroške čepice, damske športne kape, svilo, rokavice, pasove iz elastike, igle in drugo za vsako ceno, dokler je kaj zaloge.

Obilnega obiska prosi 44-20

Minka Horvat

Sv. Jakoba trg. Bahovčeva hiša.

Avgust Agnola

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo 52-27
stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd.
Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate
za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsa v to stroko spadajoča dela.

Nizke cene
elegančna oblika
velika trpežnost
so lastnosti, ki jih ima

! obuvalo !

česke trdke

V. Havel v Blatni

(Južno Česko). 52-12

Cenik, v katerem je navedeno podrobno navodilo za jemanje mere, pošljem takoj franko.

Definitivnim učiteljem dovoljujem na željo male mesečne obroke.

Nepriležno blago rad zamenim!

Poprave črevljev se izvršujejo kar najskrbneje.

Odlikovana 40-15

Prva kranjska tovarnica klavirjev
Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 5 blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene
pianine, klavirje in harmonije tudi samolgraine
za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in najceneje.

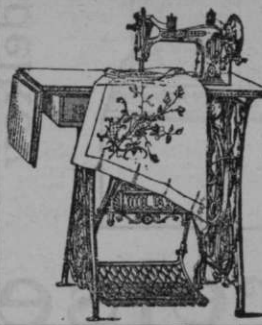
Največja tovarnica na jugu Avstrije.

Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

46-23

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov,

šolskih knjig, pisalnega in risalnega

orodja, umetnin, trgovskih knjig, raz-

glednic itd. 26-15

52-25

Angleško skladišče oblek O. Bernatović,

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 5
prodaja zaradi ogromne izbere konfekcije za dame,
gospode, deklice, dečke in otroke pod vsako ceno brez konkurence.

35-21

Kamnoseški izdelki iz marmorja za cerkvene in pohištvene oprave spominki iz marmorja, granita ali sijenita, apno živo in ugašeno se dobi pri

ALOJZIJU VODNIKU

kamenarskem mojstru

= Ljubljana =
Kolodvorska

= ulica =

Modna in športna trgovina

Modna in športna trgovina

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice, čipkasto blago, šipke, vložki, svilnate vezene, Jabots, fihus, damski ovratniki in kravate, svilnati in baržunasti trakovi, pozamentirja, porte, žnore, resice, krepince, krepki in flori za žalovanje.

Šerpe iz svile in čipk.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge in odeje za vozičke, sukanec za šivanje, pletenje in vezenje. Dišave, mila in ustna voda. Narodne vezene, zastave, trakovi in znaki i. t. d. 52-26

P. MAGDIĆ, LJUBLJANA

Nasproti glavne pošte.

Perilne, volnene in svilnate

bluze

spodnja krila iz batista, klota, listra in svile, hišne halje, predpasniki, vse vrste damskega perila, moderci, pasovi, rokavice, domači čevlji, galoše, nogavice, solčniki, dežniki, štrikane jope, čepice in gamaše za šport, žepni robci, kopalno perilo.

Posebni oddelek v I. nadstropju za damske klobuke, slamnike, oblike in vse nakitne predmete za klobuke, pajčolani, kitničarija in delavnica za moderniziranje klobukov, žalni klobuki vedno na skladišču i. t. d.

Oddelek za gospode:

Klobuki, cilindri, slamniki, čepice.

Srajce, spodnje hlače, spalne srajce, predprsniki, ovratniki, zapestnice, žepni robci, nogavice, rokavice, kravate, naramnice, podveze, dr. Jagrovo zdravstveno perilo, dežniki, dežni plašči, galoše, gamaše, odeje za potovanje, palice, ščetke za obleko, lase in zobe. Za turiste: pelerine, nahrbtnike, dokolenice, gamaše, plezalni čevlji, palice, vrvi, cepini, dereze, aluminijeve posode, thermos. Potrebščine za sankanje, tenis in lovce. — Sokolske potrebščine.

Nasproti glavne pošte.

Učiteljska tiskarna priporoča sledeče knjige:

Učne načrte za Kranjsko za eno- in K
dvorazrednice po —50
od tri- do osemrazrednice po —60
Načela za obči načrt ponavljalne šole —25
Cesarska pesem, četveroglasna —14
Brunet, Telovadba, najnovejša izdaja 4—
Adamič, Slava cesarju Francu Jožefu I. 4—
Besedilo k Adamičevi spevoigri —10
Štupar, O prvinah in spojinah 1-50
Dr. E. Bretl, Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe —20
Izvršilni predpis k dok. šol. in uč. redu 1-20
Učit. pokojninski zakon za Kranjsko —20

Mladinski spisi:

A. Rapè: Mladini I. 1—
J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka I. 1—
E. Gangl: Zbrani spisi za mladino I. . 1—
A. Rapè: Dane 1—

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 Ljubljana Gradišče št. 4

priporoča sl. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge

Ceniki se pošiljajo zastonj in franko. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko in litografsko stroko spadajoča dela ter jih izvrši točno, okusno in po solidnih cenah.

Tiskanje muzikalij in časopisov.

Učiteljska tiskarna priporoča sl. šol. vodstvom in gg. učiteljem razun vseh najnovejših tiskovin za ljudske in meščanske šole posebno:

Razne napise na lepenki. Vse vrste poštnе tiskovine za šolsko uporabo. Vse uradne in vse knjigovodstvene tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole, prirejene po strok. učit. g. H. Podkrajšku. Vse tiskovine za otroške vrtce. Razne mape za uradne spise, za šol. matico iz posameznih listov, za zbirko normalij itd. Spominske liste za dečke in deklice, izdane od Slovenske šolske matice. Podkladke, ovojni papir, pivnik, pisemski papir za šolsko uporabo.